

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Filipa (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti obchodní společnosti **Bourke Trust a. s.** (dříve PYRGHOS LEFKOS a. s.), sídlem Opletalova 1337/29, Praha 1 – Nové Město, zastoupené Mgr. Tomášem Troupem, LL.M., advokátem, sídlem Rubeška 393/7, Praha 9 – Vysočany, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013 č. j. 29 ICdo 3/2013-283, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. října 2012 č. j. 13 VSOL 41/2012-266 a usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 4. května 2012 č. j. 37 (39) ICm 1154/2010-223, KSBR 37 INS 398/2010-C8-26, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně**, jako účastníků řízení, a 1. obchodní společnosti **Česká spořitelna, a. s.**, sídlem Olbrachtova 1929/62, Praha 4 – Krč, zastoupené JUDr. Tomášem Richterem, LL.M., Ph.D., advokátem, sídlem Jungmannova 745/24, Praha 1 – Nové Město, 2. **JUDr. Miloslavy Horské**, sídlem Velkopavlovická 4310/25, Brno, insolvenční správkyně dlužníka Oděvní podnik, a. s., sídlem Za Drahou 4239/2, Prostějov, a 3. **Krajského státního zastupitelství v Brně**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhala zrušení shora označených soudních rozhodnutí s tím, že jimi došlo k porušení čl. 11 a 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Spolu s ústavní stížností podala návrh na zrušení § 235 odst. 2 a § 239 odst. 1 insolvenčního zákona, a to pro porušení výše uvedených ustanovení Listiny.

2. Napadeným usnesením Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) byla podle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona odmítnuta žaloba proti vedlejším účastnicím, kterou se stěžovatelka jako přihlášená věřitelka v insolvenční věci dlužníka obchodní společnosti Oděvní podnik, a. s., domáhala určení, že ústní smlouva uzavřená dne 24. 6. 2009 a dne 8. 1. 2010 mezi dlužníkem a 1. vedlejší účastnicí (potvrzená listinou

nazvanou „Konfirmace obchodu na finančním trhu“), je ve vztahu k věřitelům, kteří uplatňují své právo vůči dlužníkovi, neúčinným právním úkonem. Důvodem odmítnutí žaloby bylo, že stěžovatelka jako přihlášená věřitelka není osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť podle § 239 odst. 1 insolvenčního zákona právním úkonům dlužníka může v insolvenčním řízení odporovat pouze insolvenční správce.

3. Toto rozhodnutí napadla stěžovatelka odvoláním, Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) usnesení krajského soudu ústavní stížností napadeným usnesením potvrdil, a to rovněž se závěrem, že stěžovatelka nemá v insolvenčním řízení postavení, které by ji opravňovalo k podání takovéto žaloby.

4. Proti tomuto usnesení brojila stěžovatelka dovoláním, které však Nejvyšší soud shora označeným usnesením zamítl. Ztotožnil se přitom s názorem soudů nižších stupňů, resp. konstatoval absenci aktivní věcné legitimace stěžovatelky k podání předmětné žaloby. Stejně tak jako soudy nižších stupňů, ani Nejvyšší soud neshledal důvod k postupu podle § 95 odst. 2 Ústavy a § 64 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), neboť dle jeho názoru právní úprava (§ 235 odst. 2 a § 239 odst. 1 insolvenčního zákona), která byla v souzené věci použita, není protiústavní, přičemž vycházel z toho, že jde o návrat k naší tradiční právní úpravě, která je vlastní i jiným zahraniční úpravám v evropském unijním prostoru. Navíc zde existuje povinnost insolvenčního správce podat odpůrčí žalobu, rozhodne-li o tom věřitelský výbor, který je orgánem věřitelů a hájí jejich společný zájem (§ 239 odst. 2 a § 46 insolvenčního zákona).

5. Ústavní stížnost v souladu s rozvrhem práce Ústavního soudu byla po uplynutí funkčního období původní soudkyně zpravodajky přidělena na základě § 12 odst. 18 (přechodná ustanovení) rozvrhu práce Ústavního soudu v platném znění (Org. 61/14) novému soudci zpravodaji, čemuž odpovídá i nové složení senátu; Ústavní soud stěžovatelku o této změně vyrozuměl.

6. Protože III. senát Ústavního soudu neshledal důvod k odmítnutí ústavní stížnosti (viz sub 20), rozhodl dne 10. 12. 2015 usnesením č. j. I. ÚS 1467/13-121, ve znění opravného usnesení č. j. I. ÚS 1467/13-123 z téhož dne (v plenární věci usnesení č. j. Pl. ÚS 33/15-1, ve znění opravného usnesení č. j. Pl. ÚS 33/15-12), podle § 78 odst. 1 zákona o Ústavním soudu tak, že se řízení ve věci ústavní stížnosti proti výše označeným rozhodnutím přerušuje, a návrh na zrušení § 235 odst. 2 a § 239 odst. 1 insolvenčního zákona postoupil plénu Ústavního soudu. Ústavní soud následně o tomto (akcesorickém) návrhu rozhodl nálezem ze dne 7. 11. 2017 sp. zn. Pl. ÚS 33/15 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>) tak, že se zamítá.

II.

Argumentace stěžovatelky

7. V ústavní stížnosti stěžovatelka namítá, že zmíněná ustanovení insolvenčního zákona jsou protiústavní (pozn.: důvody jsou podrobně rekapitulovány ve zmíněném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 33/15, na který tímto Ústavní soud pro stručnost odkazuje). Současně tvrdí, že napadenými soudními rozhodnutími došlo k zásahu do jejího vlastnického práva „ve formě ztráty naděje na vyšší míru uspokojení přihlášených pohledávek“, a do jejího

práva na spravedlivý proces, a to jednak upřením práva na přístup k soudu, jednak nevypořádáním se s její argumentací.

8. V souvislosti s námitkou zásahu do vlastnického práva stěžovatelka uvádí, že 1. vedlejší účastnice před zahájením insolvenčního řízení uzavřela s dlužníkem Oděvním podnikem, a. s., několik měnových obchodů a na jejich základě přihlásila do insolvenčního řízení pohledávku ve výši cca 52 milionů Kč. S ohledem na jejich nevýhodnost a časovou souvislost s insolvencí tak prý učinila za účelem zajistit si majoritu ve skupině nezajištěných věřitelů. V případě, že by byla odmítnutá odpůřčí žaloba projednána, nelze dle stěžovatelky pochybovat o tom, že by měnové obchody byly shledány neúčinnými a dané pohledávky této vedlejší účastnice by byly vyloučeny z uspokojení, v důsledku čehož by se míra uspokojení jejich (tj. stěžovatelčiných) pohledávek zvýšila.

9. K právu na přístup k soudu stěžovatelka uvádí, že daný zásah je „neobhajitelný“, neboť vyloučení tohoto přístupu zasahuje do samé podstaty uvedeného práva. Uznala, že i odpůřčí žaloby musí podléhat určité „kolektivizaci“, ta však musí být provedena citlivě, tj. při šetření dotčených práv. Došlo-li k odepření práva odporovat pochybným úkonům úpadce „bez dalšího, bez vazby na jakékoli další okolnosti či podmínky“, tento předpoklad nebyl splněn.

10. Zásah do práva na náležité odůvodnění rozhodnutí měl dle stěžovatelky spočívat v tom, že ač vedla sofistickou právní argumentaci, obecné soudy se s ní vypořádaly jen velmi povrchně anebo vůbec. Tuto svou argumentaci vystavěla na paralele mezi popěrným právem a odpůřčím právem, krajský soud pouze konstatoval, že o podání odpůřčí žaloby rozhoduje i věřitelský výbor, což však dle stěžovatelky pouze otevírá další nezodpovězené otázky, a to, zda je „kolektivizace“ odpůřčího práva v rukou uvedeného orgánu ústavně konformní. Vzhledem k tomu stěžovatelka tvrdí, že se krajský soud s její argumentací vypořádal nedostatečně. Vrchní soud měl selhat ještě více. V odvolání provedla tříkrokový test ústavnosti a zabývala se otázkou tzv. intervenčního minima, uvedený soud tento test ani „neprošel“ a posouzení otázky tzv. intervenčního minima se nevěnoval vůbec. V dovolání rovněž demonstrovala, proč nemohou předmětná ustanovení v testu obstát, Nejvyšší soud pouze poukázal na předválečnou právní úpravu i úpravy zahraniční, což však má být podle stěžovatelky pro řešení otázky jejich ústavní konformity bezcenné.

III.

Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

11. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

12. Nejvyšší soud sdělil, že v ústavní stížnosti se opakují argumenty, které uplatnila stěžovatelka v dovolání a k nimž se již vyjádřil ve svém rozhodnutí. Zde, jak dále uvádí, vyložil, proč příslušnou právní úpravu považuje za ústavně konformní, přičemž poukázal na historický exkurs a na slovenskou a rakouskou právní úpravu. K tomu dodal, že tato úprava, která má původ v požadavku na řádné dodržování a správu majetkové podstaty dlužníka, za trvání úpadkového řízení svěřuje výkon odpůřčího práva do rukou insolvenčního správce, je úpravou standardní, neboť existuje v řadě evropských zemí, které jsou členskými státy Evropské unie, přičemž není důvod, proč by tato úprava neměla být ústavní právě v České republice. Současně upozornil, že

působnost věřitelského výboru pro účely rozhodnutí o tom, zda insolvenční správce je povinen podat odpůrčí žalobu, si může vyhradit přímo schůze věřitelů. Závěrem vyjádřil přesvědčení, že věc projednal a rozhodl v souladu s právními předpisy, které jsou i co do svého výkladu konformní s ústavním pořádkem, a navrhl odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost.

13. Vrchní soud vyjádřil názor, že předmětná právní úprava není protiústavní, přičemž odkázal na obsah odůvodnění napadených rozhodnutí a na možnost prosazení společného zájmu věřitelů prostřednictvím úpravy obsažené v § 239 odst. 2 insolvenčního zákona, načež navrhl zamítnutí ústavní stížnosti.

14. Krajský soud vyslovil názor, že dospěl ke správnému závěru a že jej dostatečně odůvodnil. Neztotožnil se s názorem stěžovatelky, že by aplikací insolvenčního zákona došlo k porušení čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny, přičemž rovněž poukázal na roli věřitelského výboru a upozornil, že se stěžovatelka na něj, jde-li o nečinnost insolvenčního výboru či správce ohledně podání odpůrčí žaloby, postupem podle § 11 insolvenčního zákona neobrátila.

15. První vedlejší účastnice poukázala na usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2014 sp. zn. I. ÚS 3271/13, resp. na nutnost provedení tzv. testu racionality při posuzování ústavní konformity úpravy odpůrčího práva v insolvenčním řízení. Následně vyslovila názor, že toto řešení není zjevně „nerozumné“, přičemž argumentovala i tím, že řada evropských zemí má právní úpravu, která uplatnění odpůrčího práva svěřuje výlučně insolvenčnímu správci. Odmítla, že by věřitelé mohli „legitimně očekávat“, že jejich pohledávka bude uspokojena v určité minimální výši, a k argumentaci stěžovatelky nálezem Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 14/10 (N 133/58 SbNU 67; 241/2010 Sb.) uvedla, že v dané věci nejde o zjišťování pohledávek jednotlivých věřitelů, ale o rozsah majetkové podstaty, s tím, že není-li to v zákonodárcově diskreci, musel by být protiústavní např. i § 207 a 208 a § 285 odst. 4 insolvenčního zákona.

16. Druhá vedlejší účastnice označila postup obecných soudů za legitimní, nicméně stěžovatelčiny právní úvahy, vycházející ze závěrů Ústavního soudu obsažených v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/10, označila za logické s tím, že také ohledně přiznání popěrného práva insolvenčním věřitelům se tvrdilo, že tito budou řízení zdržovat a toto své právo zneužívat. K tomu dodala, že by bylo možné, stejně jako v případě popěrného práva, upravit procesní náležitosti i možnost uložit přiměřenou zálohu, aby nebylo zneužíváno.

17. Třetí vedlejší účastník se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

IV.

Stěžovatelčina replika

18. Ústavní soud zaslal shora uvedená vyjádření stěžovatelce na vědomí a k případné replice.

19. Stěžovatelka této možnosti využila. V souvislosti s vyjádřením Nejvyššího soudu, vrchního soudu a první vedlejší účastnice vyloučila možnost použití tzv. testu racionality s tím, že je v dané věci nezbytné provést tzv. test proporcionality, odmítla

jako bezcennou komparaci naší právní úpravy odpůrčího práva se zahraničními právními úpravami, a to z důvodu, že byla provedena příliš úzce a také bez zřetele na to, jak funguje v praxi, dále upozornila, že jednou dosažený standard ochrany lidských práv nelze snižovat, s tím, že podle předchozí právní úpravy měl odpůrčí právo i jednotlivý věřitel. Současně odmítla názor, že není možné analogicky použít nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 14/10, a to z důvodu, že odpůrčí žaloba může mít dopad jak do aktiv, tak pasiv majetkové podstaty dlužníka. K vyjádření krajského soudu uvedla, že jeho argumentace je nesprávná a „mimoběžná“ s její argumentací, v podstatě z důvodů uvedených v ústavní stížnosti, a dále vyjádřila názor, že otázka (ne)využití podnětu je zde irelevantní.

V.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

20. Ústavní soud zkoumal splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

VI.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

21. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že na základě čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, „superrevizní“ instanci v systému obecné justice, oprávněnou svým vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů. Jeho úkolem je „toliko“ přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vzhledem k tomu nutno vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad „podústavního“ práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady přitom jde, lze zjistit z judikatury Ústavního soudu. Proces interpretace a aplikace „podústavního práva“ pak bývá stížen takovouto vadou zpravidla tehdy, nezohlední-li obecné soudy správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí – z hlediska řádného procesu – neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů (nálezn. ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471). Ústavněprávním požadavkem je též řádné, srozumitelné a logické odůvodnění soudního rozhodnutí.

22. Žádné z takových pochybení Ústavní soud ve věci stěžovatelů neshledal. Obecné soudy svá usnesení založily na ustanoveních, která jsou v textu insolvenčního zákona vyjádřena jasně, jednoznačně, určitě a srozumitelně, a přitom nebyla shledána v rozporu s ústavním pořádkem. Obecné soudy je aplikovaly s respektem k požadavkům vyjádřeným sub 21, takže problém důvodnosti ústavní stížnosti spočíval pouze v tom, zda předmětná ustanovení jsou či nejsou v rozporu s ústavním pořádkem [čl. 87 odst. písm. a) Ústavy], přičemž důvod k postupu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy neshledaly, takže stěžovatelka využila postupu podle § 74 zákona o Ústavním soudu.

23. V řízení vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 33/15 dospěl Ústavní soud – po zvážení obsáhlé a „solistikované“ argumentace stěžovatelky, stejně jako ostatních účastníků řízení (přičemž byla vzata v úvahu s ohledem na specifikum posuzované věci i argumentace účastníků řízení o ústavní stížnosti) – k závěru, že napadená ustanovení insolvenčního zákona v rozporu s ústavním pořádkem nejsou. To má nevyhnutelné důsledky pro posouzení důvodnosti ústavní stížnosti.

24. Stejně tak Ústavní soud považuje za nutné podotknout, že mu nepřísluší – jako v posuzované věci – rozhodovat o tom, které z více řešení (ať již z hledisek vertikální či horizontální komparace, kterých se účastníci řízení dovolávali), z nichž každé lze považovat za ústavně konformní, má být upřednostněno. Proto Ústavní soud napadená soudní rozhodnutí přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovatelkou namítáno v ústavní stížnosti, načež dospěl k závěru, že k tvrzenému zásahu do ústavně zaručených práv stěžovatelky sice došlo, nikoli však v podobě jejich porušení. Proto z následujících důvodů dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

25. Stěžovatelka v ústavní stížnosti především tvrdí, že napadenými soudními rozhodnutími bylo porušeno její vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny a právo na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Příčinu tohoto porušení spatřuje v tom, že § 235 odst. 2 a § 239 odst. 1 insolvenčního zákona, dle nichž se právo podat odpůřčí žalobu přiznává výlučně insolvenčnímu správci a která byla v její věci obecnými soudy aplikována (s tím výsledkem, že je-li taková žaloba podána insolvenčním věřitelem, nelze ji věcně projednat), jsou s těmito ústavními ustanoveními v rozporu.

26. Zvláštností posuzované věci je to, že celá ústavní stížnost je založena právě na tvrzení, že stěžovatelce byl odepřen přímý přístup k soudu, aby mohla uplatnit odpůřčí žalobu. Její jádro je shrnuto již v bodu 2 ústavní stížnosti, podle kterého byla její odpůřčí žaloba odmítnuta jako podaná neoprávněnou osobou, když insolvenční zákon přiznává v insolvenčním řízení právo podat odpůřčí žalobu pouze insolvenčnímu správci. Vzhledem k tomu, že obecné soudy ve svých rozhodnutích aplikovaly § 235 odst. 2 a § 239 odst. 1 insolvenčního zákona, které žalobní oprávnění stěžovatelce neposkytují, stala se ústavní stížnost v podstatě pouhým „nosičem“ pro uplatnění akcesorického návrhu podle § 74 zákona o Ústavním soudu. Teprve v případě příznivého výsledku řízení podle § 64 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu by se tak stěžovatelce otevřela možnost podat samotnou odpůřčí žalobu a dosáhnout rozhodnutí o ní.

27. Jak bylo shora uvedeno, III. senát Ústavního soudu neshledal důvod k odmítnutí ústavní stížnosti a podle § 78 odst. 1 zákona o Ústavním soudu řízení ve věci ústavní stížnosti proti výše označeným usnesením obecných soudů přerušil a akcesorický návrh

podle § 74 téhož zákona na zrušení výše citovaných ustanovení insolvenčního zákona postoupil plénu Ústavního soudu.

28. Ústavní soud v tomto řízení pod sp. zn. Pl. ÚS 33/15 dospěl k závěru, že příslušná právní úprava deficitem ústavnosti netrpí. Jeho závěry lze shrnout tak, že čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny poskytují zákonodárci prostor pro uvážení, jak s přihlédnutím k zvláštnostem insolvenčního řízení zajistit co nejvyšší míru sladění často protichůdných individuálních zájmů insolvenčních věřitelů takovou úpravou jejich procesních oprávnění, aby byl naplněn jeho účel podle § 1 insolvenčního zákona. V této souvislosti konstatoval, že úprava insolvenčního řízení má respektovat mnohost a dvojjediné postavení insolvenčních věřitelů, kteří jednají jako jednotlivci a současně jako členové skupiny, přičemž jejich úkony mohou mít dopad na všechny ostatní věřitele [kolektivní povaha insolvenčního řízení podle § 3 písm. a) insolvenčního zákona]. To má potom dopad na kritéria hodnocení ústavnosti jednotlivých řízení, která z rámce celkového insolvenčního řízení nelze „vytrhávat“ a bez dalšího na ně „mechanicky“ přenášet principy určující řešení individuálních řízení. S ohledem na specifika daného řízení ústavnost jeho úpravy nutno hodnotit jako celek, neboť teprve jeho konečný výsledek má pro dotčené subjekty reálný význam a odpovídá to rovněž zásadám insolvenčního řízení podle § 5 insolvenčního zákona.

29. K základní námitce stěžovatelky Ústavní soud v řízení sp. zn. Pl. ÚS 33/15 uvedl, že zákonodárce při hledání kompromisu mezi individuálním a kolektivním výkonem procesních práv věřitelů je oprávněn určit, že určitý procesní prostředek může být uplatněn jen v určité fázi insolvenčního řízení, což platí i při uplatnění či popření pohledávek, kde je právě nutno zajistit ochranu individuálních zájmů insolvenčního věřitele a tím vytvořit předpoklad pro další postup v řízení jako celku, zatímco v případě odpůrcí žaloby již jde o postup, který je hodnocen podle kritérií společného hospodářského zájmu, jenž je určován posouzením nákladů a možného majetkového přínosu věřitelskými orgány z hlediska tzv. společného zájmu věřitelů, takže tam prostor pro shora zmíněné uvážení zákonodárce dán je. Proto nelze nepřiznání aktivní legitimace jednotlivému věřiteli k podání odpůrcí žaloby považovat za zásah do samotné podstaty práva obrátit se se „svou“ věcí na soud či jiný orgán podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny, nýbrž – s přihlédnutím k účelu a povaze insolvenčního řízení – za jeden z možných způsobů kolektivního uplatňování pohledávek věřitelů v zájmu jejich poměrného uspokojení, neboť i tímto způsobem lze zajistit plnění pozitivního závazku státu poskytovat ochranu vlastnickému právu podle čl. 11 odst. 1 Listiny v rámci zásad řešení úpadku dlužníka na základě tzv. společného zájmu věřitelů, který je podle § 2 písm. j) insolvenčního zákona nadřazen jejich individuálním zájmům.

30. Konečně k námitce stěžovatelky, že bylo porušeno její vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny, přesněji pak rovnost ochrany vlastnického práva a právo vlastnit majetek, Ústavní soud zdůraznil, že na posuzovanou věc toto ustanovení dopadá jen zprostředkovaně, resp. jeho porušení se odvíjí od porušení čl. 36 odst. 1 Listiny. Věřitel totiž předně musí svou pohledávku zákonem stanoveným způsobem (až na výjimky) v daném řízení uplatnit, tj. přihlásit (§ 165 insolvenčního zákona), tato musí být zjištěna (§ 201 insolvenčního zákona), příp. je-li popřena, musí být o ní v incidenčním řízení rozhodnuto [§ 159 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona]. Teprve poté lze hovořit o takové pohledávce jako o „majetku“, to ovšem jen co do té jeho části, ve které taková pohledávka podle insolvenčních předpisů nekonkuruje (aspekt rovnosti ochrany) právu

dalších osob v rámci poměrného uspokojení pohledávek dlužnickových věřitelů (popř. i právu dlužníka v případě oddlužení).

31. Z toho, co bylo právě uvedeno, plyne pro posouzení důvodnosti ústavní stížnosti následující. Za situace, kdy je III. senát právním názorem Ústavního soudu na otázku ústavnosti uvedených ustanovení insolvenčního zákona, vysloveným v uvedeném nálezu, vázán, nemůže než považovat ústavní stížnost za nedůvodnou.

32. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítla také porušení svého práva na soudní ochranu z důvodu nedostatečného odůvodnění napadených soudních rozhodnutí, konkrétně pak proto, že se v nich obecné soudy náležitě nevyřádaly s její ústavněprávní argumentací.

33. Samotná tato námitka je bezpředmětná, neboť i kdyby se (hypoteticky) Ústavní soud se stěžovatelkou ztotožnil, kasace těchto rozhodnutí by k jinému výsledku soudního řízení vést nemohla. Stěžovatelka v soudním řízení poměrně obsáhle argumentovala tím, že uvedená ustanovení insolvenčního zákona jsou protiústavní, a domáhala se na obecných soudech postupu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy. Obecné soudy ale zaujaly k této otázce stanovisko, že tomu tak není, kteréžto koresponduje se stanoviskem Ústavního soudu zaujatým ve zmíněném „plenárním“ nálezu. V takovém případě nemá místo ani argumentace právem na soudní ochranu, neboť jádrem sporu byla otázka samotného práva na bezprostřední (nikoli zájmy ostatních zprostředkovaný) přístup k soudu.

34. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnost zamítl. Takto rozhodl bez ústního jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 14. listopadu 2017

Jan Filip
předseda senátu